

**Inventaris van het archief van Fietsoverleg Antwerpen (FOA)
en Fietskampagne (FK)
(1986 - 1995)**

(S/2006/503, S/2006/510, S/2006/536)

Gert Van Overstraeten

INLEIDING

De archiefvormer

Fietsoverleg Antwerpen (FOA) ontstond uit het Fietsonlastingsfonds (Fof), een organisatie die ijverde voor de afschaffing van de fietstaks. Eind 1986 haalde het Fonds zijn slag thuis. Een kleine kern van de activisten vond dit echter slechts een pyrrusoverwinning. Het eigenlijke doel van de actie was immers dat geïnvesteerd zou worden in een betere fietsinfrastructuur. Daarom besloten ze door te gaan op het plan, onder de naam Fietsoverleg Antwerpen.

Heel wat nieuwe geïnteresseerden sloten zich aan bij de nieuwe organisatie, waarbij onder meer groepen uit Merksem, Deurne, Hoboken en Berendrecht-Zandvliet die, al voor de fusie van de Antwerpse gemeenten in 1983, fietspadenplannen hadden uitgewerkt. Ook een aantal mensen van de Werkgroep Verkeer Antwerpen, die eerder ook al meewerkten met Fof, waren terug van de partij.

Het woord ‘overleg’ stond zowel voor het beoogde overleg tussen fietsers onderling als voor het verhoopte overleg met de bevoegde overheidsdiensten.

Onder impuls van zoveel nieuw bloed nam FOA een enthousiaste start, waarbij ook een vruchtbare wisselwerking tot stand kwam met tal van andere initiatieven rond mobiliteit en stadsproblematiek in het Antwerpse. Daarnaast werd het overleg met andere fietsers op een hoger niveau getild door deelname aan de vergaderingen van het ongeveer gelijktijdig opgestarte Fietsoverleg Vlaanderen (FOV), tesamen met fietsersgroepen uit Leuven, Brussel, Gent en Brugge.

Het beoogde overleg met het stadsbestuur verliep – op zijn zachts gezegd – heel wat minder vlot. Na de fusie tot Groot-Antwerpen wilde het stadsbestuur een Globaal Structuurplan Antwerpen (GSA) voor het volledige grondgebied, wat uitgetekend moest worden door de dienst planologie. In het kader van dit GSA werd in 1986 een fietspadenplan gelanceerd. Dit plan kreeg echter heel wat kritiek daar helemaal geen rekening werd gehouden met de voorstellen en verzuchtingen vanuit de plaatselijke werkgroepen van de lokale bevolking, waaronder de groepen die meewerkten binnen FOA. Een bijkomende kritiek was dat de beoogde inspraak vanuit de bevolking bij het GSA, waartoe een toezichtscommissie was opgericht, verder ondermijnd werd door het op de lange baan schuiven van de planning en uitvoering van de concreet uitgewerkte voorstellen.

Dit zorgde voor behoorlijk wat frustratie. Daarom kwam het plan een ‘zwartboek’ op te stellen over de toestand op fietsgebied. Hiertoe werd een enquête georganiseerd waarvan de gebundelde resultaten begin 1988 uitgegeven werden in de brochure *Fietser erger je niet*. Hierna kreeg FOA wel gehoor bij de schepenen voor Ruimtelijke Ordening en ambtenaren van de dienst planologie, onder wie de auteur van het fietspadenplan. Hiermee waren de problemen echter nog niet van de baan. FOA had geen contact met het departement van de schepenen voor Openbare Werken dat een beleid voerde waar de dienst planologie, die onder ruimtelijke ordening resulteerde, geen vat op scheen te hebben. De verkeerspolitie op haar beurt was ook al niet geneigd tot enige samenwerking. Een ander struikelpunt was dat veel knelpunten zich voordeden op kruispunten met gewestwegen die dan weer onder de bevoegdheid vielen van het Vlaams Gewest. Dat was niet in beweging te krijgen als het om pro-fiets maatregelen ging.

In het begin van de jaren 1990 werd dan toch ook een contact opgebouwd met de Antwerpse Verkeerspolitie, via commissaris Guido Koeklenberg. Door de verkeerswet van 1991 kregen fietsers de mogelijkheid eenrichtingsstraten in beide richtingen te gebruiken. FOA kreeg toen de kans om de eerste tien straten die daarvoor in aanmerking kwamen, mee uit te kiezen. Beetje bij beetje werd zo dan toch een samenwerking met de stadsdiensten opgebouwd en

kwam het beoogde overleg – weliswaar moeizaam – tot stand. De echte omslag moest echter nog komen. Deze vond plaats onder druk van de acties van Fietskampagne.

Eind 1989 kwam Dirk Geldof naar een vergadering van FOA om het idee van een massale fietsoptocht voor te stellen. Hij zette door en samen met een groep medestanders werd hiertoe een nieuwe organisatie opgericht met de naam 'Fietskampagne'. Die overkoepelde al snel tientallen verenigingen. In mei 1990 vond de eerste succesvolle fietsmanifestatie plaats met 2000 deelnemers. De manifestatie werd een jaarlijks weerkerend gebeuren, en in 1993, het jaar waarin Fietskampagne als vzw werd opgericht, waren er 8000 deelnemers!

Fietskampagne overkoepelde toen al 92 verenigingen. Dankzij het succes en onder druk van de manifestaties werd met het stadsbestuur een akkoord bereikt voor een gestructureerd overleg. Voor FOA was dit de bekroning van het jarenlange werk, maar tegelijk achtte de groep zich voor de toekomst overbodig. FOA en Fietskampagne werkten toen al lang nauw samen, en ze besloten de krachten te bundelen in één enkele fietsbeweging onder de naam Fietskampagne.

Het daaropvolgende jaar barste de fietsmanifestatie uit haar voegen, met 30000 deelnemers! De organisatie van het gebeuren werd onhoudbaar voor de mensen achter Fietskampagne, met Marc Dries als leidende kracht. Besloten werd de fietsmanifestatie van 1995 uit te roepen tot "nationale fietsmanifestatie" en tot "startdag van de Fietsersbond". Op zondag 14 mei 1995 overspoelden opnieuw 30.000 fietsers zingend en swingend de hele Antwerpse binnenstad. Diezelfde avond was de Fietsersbond een feit, hetgeen tegelijk het einde van Fietskampagne betekende.

Het archief

Het archief werd in bewaring gegeven door Walter Ressler, een van de trekkers van Fietsoverleg Antwerpen. Bij hem thuis werd het archief en het documentatiebestand van de organisatie bijgehouden. Nadat FOA samensmolt met Fietskampagne bleef hij dit werk verder doen voor FK. Tussen het materiaal bevond zich ook nog twee bundels archief die bij Walter in bewaring werden gegeven door andere militanten van de groep; Geert Van Schil en Bruno Servais.

Het archief werd verder aangevuld met documenten van een andere militant van de fietsersbeweging in het Antwerpse wiens archief een onderkomen vond bij Amsab-ISG; Dries Jageneau

Bereik en inhoud

Het archief van Fietsoverleg Antwerpen is zeer volledig. Dat van Fietskampagne daarentegen vertoont heel wat hiaten, als gevolg van het feit dat Walter Ressler hiervan het archief pas begon bij te houden na de samensmelting van de twee organisaties.

Wegens de nauwe samenwerking tussen de twee groepen en het organisch gegroeide geheel van het archief werd het als niet opportuun beschouwd de tweearchieven afzonderlijk te beschrijven.

Verwante beschrijvingseenheden

FOA werkte hecht samen met de Werkgroep Verkeer Antwerpen (WEVA). De documenten met betrekking op WEVA die zich in het archief bevonden werden uitgelicht en aan het archief van WEVA (621) toegevoegd.

Omvang

7,5 archiefdozen, 69 beschrijvingen

Voorwaarden voor raadpleging

Het archief is toegankelijk mits toestemming van de dienstdoende archivaris.

Bronnen

Van Overstraeten, Gert, De fietser is niet eenzaam. Archieven van de fietsersbeweging te Antwerpen, Brood & Rozen, Amsab-ISG, Gent, 2015/1, pp. 56-67.

INVENTARIS

Fietsoverleg Antwerpen

ORGANISATIE

Verslagen

- 1 Klad- en netversies van de verslagen van de vergaderingen , met convocaties, bijlagen en aantekeningen.
1986-1993 1 pak
- 2 Klad- en netversies van de verslagen van de gezamenlijke vergaderingen van FOA en FK, met convocaties, bijlagen, aantekeningen, werkdocumenten en geleidebriefjes bij gezamenlijk verstuurd verslagen.
1990-1992 1 omslag
(Bevat eveneens de extern geleide evaluatievergaderingen na de fietsoptocht van 16 mei 1992)

Briefwisseling

- 3 Ingekomen en uitgaande stukken.
1987-1993 1 pak
- 4 Uitgaande brieven van Geert Van Schil.
1990-1992 1 omslag
- 5 Briefwisseling met De Nar en De Vlaamse Gaai inzake stickers.
1991-1992, z.d. 1 omslag

Adressenbestand

- 6 Stukken betreffende het up-to-date houden van de adressenbestanden.
1985-1991, z.d. 1 omslag

Financiën

- 7 Stukken inzake het krekelsparen bij Netwerk Vlaanderen ten voordele van FOA.
1988, [1992] 1 omslag

Archief

- 8 Overzichtslijst van de documentatie en archief, bewaard ten huize Walter Ressler.
1992 2 stukken

ACTIVITEITEN

- 9 Persmededelingen.
1988-1989, 1991-1992 1 omslag

- 10 Stukken inzake de bezwaren bij de heraanleg van de Grote Steenweg, waarbij een voor fietsers en voetgangers problematische tot levensgevaarlijke situatie gecreëerd wordt, en de acties tegen het doodlopende fietspad ter hoogte van de Lamorinièrestraat.
1989-1991 1 omslag
- 11 Notas inzake de voorbereiding van de prikactie aan de voor fietsers levensgevaarlijke invalsweg Generaal Lemanstraat op 18 juni 1993.
1993 2 stukken

Overleg met en activiteiten van gelijkgezinde organisaties

- 12 Stukken betreffende het overleg binnen FietsoverlegVlaanderen.
1981, 1987-1993 1 omslag
- 13 Nota's inzake fietsvoorzieningen en fietsreglementering ter bespreking op Fietsoverleg Vlaanderen, voor publicatie 'Knelpunten en Voorstellen tot wijziging van de verkeerswetgeving inzake fietsverkeer'.
1988 1 omslag
- 14 Stukken betreffende diverse activiteiten en manifestaties van verschillende organisaties ivm fietsen.
1987-1994 1 omslag
- 15 Stukken betreffende cursussen en activiteiten bij Elcker-Ik ivm fietsen.
1988, 1991, 1993, z.d. 1 omslag
- 16 Verslagen van de redactievergaderingen van Fietsen moet kunnen! en omzendbrief 'aan alle fietsers' ter promotie van het tijdschrift.
1992-1993, z.d. 1 omslag
- 17 Stukken betreffende werking en activiteiten van het Fietsfront/ de vrolijke ventieltjes.
1993 1 omslag
- 18 Dossier inzake de deelname aan de organisatie van de fietsmanifestatie van Fietskampagne op 5 mei 1990.
1990 1 omslag
- 19 Stukken inzake de deelname aan de organisatie van de fietsmanifestatie van Fietskampagne op 18 mei 1991.
1991 1 omslag
- 20 Stukken inzake de deelname aan de organisatie van de fietsmanifestatie van Fietskampagne op 16 mei 1992.
1992 1 omslag
- 21 Stukken betreffende het uitwerken van het campagneplan, het opstellen van het 10-punten programma met het eisenpakket van de Antwerpse fietsersbeweging en de oprichting van de vzw Fietskampagne, in de aanloop naar de fietsmanifestatie van Fietskampagne op 16 mei 1993.
1992 1 omslag

- 22 Nota's betreffende de voorstelling van (de werking van) FOA voor in de krant van de fietsmanifestatie van Fietskampagne op 16 mei 1993.
1993 3 stukken
- 23 Stukken inzake de gezamenlijke stand met Fietskampagne op de jaarlijks in oktober plaatsvindende natuurbeurs.
1992, 1994, z.d. 1 omslag
- 24 Stukken inzake werking en activiteiten van het Olympia-komitee (en de voetgangersbeweging).
1988-1990, z.d. 1 omslag
- 25 Dossier betreffende de vergadering over het Verkeers- en vervoersplan Vlaanderen van Johan Sauwens, georganiseerd door De Wakkere Burger op 29 november 1990.
1990 1 omslag
- 26 Samenvatting van het verslag van de gezamenlijke vergadering met de Werkgroep Verkeer Antwerpen (WEVA) op 13 november 1991.
1991 1 stuk
- 27 Stukken inzake buurtwerking rond mobiliteit; buurtwerking Wonen rond de Ossenmarkt, RISO-Werkgroep Herwaarderingsgebieden en stuurgroepen herwaarderingsgebieden Bredero en Sint-Andries.
1984, 1988-1989, 1991, 1993 1 omslag
- 28 Dossier betreffende het protest tegen het kappen van de bomen op de Groenplaats voor de aanleg van een ondergrondse parking.
1992 4 stukken

Overleg met het stadsbestuur/ de bevoegde overheidsdiensten

- 29 Stukken betreffende het overleg met de dienst planologie van de Stad Antwerpen en de verkeerspolitie.
1985-1986, 1988-1989, 1991-1993 1 omslag
- 30-31 Stukken betreffende de werking in de toezichtscommissie van het Globaal Structuurplan Antwerpen -themagroep verkeer en vervoer.
1987-1990 2 pakken
- 32 Stukken betreffende het opvolgen van de door gemeente en district genomen maatregelen van belang voor fietsers en fietsinfrastructuur en het initiatief een informatievergadering voor de gemeente- en districtsraadsleden te beleggen.
1989, 1991 1 omslag
- 33 Stukken betreffende de communicatie tov het ministerie van openbare werken van het Vlaams Gewest (Sauwens) mbt fietsproblematiek in het Antwerpse.
1989-1992 1 omslag

Publicaties en promomateriaal

- 34 Concept 'Fietser erger je niet'.
1987 1 stuk
- 35 Dossier inzake het knelpuntenonderzoek voor fietsers, de verwerking van de resultaten in het zwartboek 'Fietser erger je niet' en de bekendmaking van de resultaten naar buiten toe.
1987-1988, z.d. 1 pak
- 36 Nota met evaluatie van de staat van de vijf jaar eerder aangekaarte knelpunten in het zwartboek 'Fietser erger je niet'.
1992 2 stukken
- 37 Dossier inzake het maken van een artikel over assertief fietsen voor het fietsmagazine en het maken van de daaruit voortkomende publicatie 'Zelfbewust fietsen', bevat tevens de gecorrigeerde pagina's tgv de aangepaste verkeerswetgeving op 1 januari 1991.
1988-[1989], 1991 1 omslag
- 38 Concepten artikels FUGA-flitsen.
jan. 1987, z.d. 2 stukken
- 39 0-nummer FOA-krant en concept van het editoriaal.
1988 2 stukken
- 40 Concepten van promotienummer Geknipt voor de Antwerpse Fietser en van geleidebrief .
1992/1993 4 stukken
- 41 Stukken inzake publicatie van artikelen in het tijdschrift Wonen in Antwerpen, met stukken ter documentatie van het gevoerde fietsbeleid door het stadsbestuur en van het nieuwe verkeersreglement vanaf 1 januari 1991.
1986, 1988-1992, z.d. 1 omslag
- 42 Concepten artikels voor publicatie, met aantekeningen.
nov. 1992 4 stukken
- 43 Nota's tav Guy Fransen voor de fietskrant.
1993 1 omslag
- 44 Nota met voorstelling van FOA (schoolwerkje van een Gentse studente).
maart 1993 1 stuk
- 45 Kaartje om aan fietsen te hangen, met oproep voor deelname aan FOA en contactgegevens.
z.d. 1 stuk
- 46 Documentatie.
1976, 1979, 1983, 1987-1993 1 omslag

Fietskampagne

ORGANISATIE

- 47 Verslagen van de vergaderingen, met convocaties en werkdocumenten.
1989-1995 1 omslag
- 48 Ingekomen en uitgaande stukken.
1993-1995 1 omslag
- 49 Stukken betreffende de administratie rond het adressenbestand; van actieve leden voor het opsturen van verslagen van vergaderingen en van geïnteresseerden voor de verzending van het tijdschrift geknipt voor de Fietser en andere publicaties.
1988-1991, 1993-1995 1 omslag
- 50 Lijst met de steunbijdragen.
nov. 1990 1 stuk
- 51 Stukken betreffende het krekelsparen bij Netwerk Vlaanderen ten voordele van FK.
1993-1994 1 omslag
- 52 Overzichtslijst van de documentatie en archief, bewaard ten huize Walter Ressler.
[1995] 1 stuk
(Onvolledig)
- 53 Concept en net van de uitnodiging voor een informeel etentje nav de oprichting van Fofu 10 jaar geleden, en kladversie van de ter die gelegenheid gegeven speech.
[1994] 3 stukken

ACTIVITEITEN

- 54 Nota 'Actiecenario kruispuntbezetting', naar het voorbeeld van Perpetuum Mobile te Gent.
z.d. 1 stuk
- 55 Klad- en netversies van de persmededeling over de fietsonvriendelijk beleid te Antwerpen nav de fusieling, de door stad Antwerpen jaarlijks georganiseerde fietstocht, en van het enquêteformulier voor de deelnemers om de belangrijkste knelpunten langsheen het parcours op te sommen.
1990 4 stukken
- 56 Stukken betreffende de actie waarbij zelfgemaakte verkeersborden met de afbeelding van een vallende fietser geplaatst worden op fietsonvriendelijke knelpunten, ism Vlaanderen 2000 op 12 mei 1991; de laatste dag van de week van de fiets.
1990-1991 1 omslag

- 57 Persmappen inzake de voorstelling van de fietsmanifestatie op 16 mei 1992; geleidebrief aan de krantenredacties met bijlagen en map van de persconferentie samen met BBL, KWB, FOV en BRAL op 29 april 1992 te Brussel.
1992 2 stukken
- 58 Stukken inzake de voorbereiding en organisatie van de fietsmanifestatie op 16 mei 1993.
1993 1 omslag
- 59 Stukken betreffende de voorbereiding en organisatie van de fietsmanifestatie op 15 mei 1994.
1993-1994 1 omslag
- 60 Discussienota's over en actiescenario voor de autoloze zondag op 16 oktober 1994, met pleidooi voor de oprichting van een Vlaamse Fietsersbond (van Jos van hoofstat).
1993-1994 3 stukken
- 61 Stukken betreffende de voorbereiding en organisatie van de fietsmanifestatie op 14 mei 1995, tevens de officiële startdag van de Fietsersbond, en de hieraan voorafgaande besprekingen aangaande de oprichting van een overkoepelende Fietsersbond.
1994-1995 1 omslag

Overleg met en activiteiten van gelijkgezinde organisaties

- 62 Stukken betreffende het overleg binnen FietsoverlegVlaanderen
1993-1994 1 omslag
- 63 Pamfletten met programma's en inschrijvingsstroken voor de gespreksavonden en studiereis (naar Tilburg) in het teken van de fiets en deelnemersmap van de vormingsreeks 'Fietsen in de Regio Antwerpen' met werkdocumenten, bij Elcker-Ik.
1990, 1994 1 omslag

Overleg met het stadsbestuur/ de bevoegde overheidsdiensten

- 64 Stukken betreffende de werking van de werkgroep overleg; Fietsoverleg met de stedelijke overheid.
1992-1995 1 pak
- 65 Nota ter voorbereiding van het gesprek met het provinciebestuur (gouverneur Paulus en bestendig afgevaardigde voor openbare werken en sport De Weze).
1994 1 stuk
- 66 Verslag van het telefoongesprek met Alex Elaut van de Toeristische federatie van de provincie.
1994 1 stuk

Publicaties en promomateriaal

- 67 Lijsten met abonnees geknipt.
1994, z.d. (ca 1993?) 2 stukken

